

ЗВІТ

про проведення моніторингу
призупинення дії довідок ВПО,
соціальних виплат та пенсій
**у Донецькій, Луганській, Харківській,
Запорізькій та Дніпропетровській областях**

ЗМІСТ

Вступ	4
Опитування внутрішньо переміщених осіб	5
Спостереження в Управліннях праці і соціального захисту населення	8
Спостереження в управліннях Пенсійного фонду України	10
Спостереження у Державній міграційній службі України	11
Опитування співробітників Управлінь праці та соціального захисту населення	12
Опитування співробітників управлінь Пенсійного фонду України	14
Опитування співробітників Державної міграційної служби України	16
Рекомендації	17

 ЗМІСТ

Благодійна організація "Благодійний фонд "Право на захист" впродовж 14 березня – 01 квітня 2016 року проводила масштабний моніторинг процесу призупинення довідок/виплат ВПО, ініційований Міністерством соціальної політики спільно із Службою безпеки України.

Моніторинг проводився у рамках проекту «Адвокація та правова допомога ВПО», який реалізується БФ «Право на захист» за підтримки Агентства ООН у справах біженців (UNHCR), з метою з'ясування обґрунтованості дій Мінсоцполітики, Пенсійного фонду України та Служби безпеки України щодо скасування довідок та призупинення соціальних виплат і пенсій внутрішньо переміщеним особам, які начебто проживають на тимчасово непідконтрольній території України.

ПІД ЧАС МОНІТОРИНГУ ІНФОРМАЦІЯ ЗБИРАЛАСЬ ШЛЯХОМ:

- 1 опитування ВПО (в чергах в/поблизу державних органів, в місцях компактного поселення ВПО, поблизу відділень "Ощадбанка")
- 2 опитування співробітників Управлінь праці та соціального захисту населення, управлінь Пенсійного фонду України, територіальних підрозділів Державної міграційної служби
- 3 фіксації обстановки в цілому під час відвідування державних органів
- 4 направлення запитів про надання інформації щодо кількості скасованих довідок ВПО та осіб, яким соціальні виплати та пенсії були призупинені, до управлінь Пенсійного фонду України та Управлінь праці і соціального захисту населення обласного рівня.

У процесі проведення моніторингу в Донецькій¹, Луганській, Харківській, Запорізькій та Дніпропетровській областях

БУЛО ОПИТАНО:

2 770 внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО)

ВІДВІДАНО:

125 Управлінь праці та соціального захисту населення (далі – УПСЗН)

109 управлінь Пенсійного фонду України (далі – УПФ)

95 територіальних підрозділів Державної міграційної служби (далі – ДМС)

¹ Для зручності проведення моніторингу Донецька область була умовно розділена на дві частини: північну і південну.

Північна частина Донецької області у розумінні цього звіту включає такі адміністративно-територіальні одиниці: Краматорськ, Дружківка, Костянтинівка, Бахмут (колишня назва – Артемівськ), Бахмутський (колишня назва – Артемівський) район, Миколаївка, Слов'янськ, Слов'янський район, Добропілля, Добропільський район, Димитров, Олександрівський район, Красноармійськ, Красноармійський район, Селидове, Новогродівка, Святогірськ, Лиман (колишня назва – Красний Лиман), Лиманський район (колишня назва – Краснолиманський), м. Торецьк (колишня назва – Дзержинськ) із селищами (Новгородське, Щербинівка, Кірово, Курдюмівка, м. Артемове), Костянтинівський район.

Південна частина Донецької області у розумінні цього звіту включає такі адміністративно-територіальні одиниці: м. Маріуполь, Володарський, Великоновосілківський, Мар'їнський (до так званої «сірої зони»), Курахівський, Мангушський (колишня назва – Першотравневий) райони.

ОПИТУВАННЯ ВПО

Для переважної більшості ВПО (майже 84 %) процедура відновлення довідки та/або соціальних і пенсійних виплат не була цілком зрозумілою. Разом з цим роз'ясненнями органів влади скористались близько 71 % громадян, проте результати моніторингу доводять, що такі роз'яснення ВПО додатково перевіряли в інших носіїв інформації: майже в рівних відсоткових пропорціях опитані перевіряли роз'яснення органів влади у ЗМІ, неурядових громадських організацій (далі – НГО) та інших джерелах. Вищевказане свідчить про вкрай слабку інформаційну підтримку діяльності органів соціального захисту населення в питаннях допомоги переміщеним особам, а також про низький рівень довіри ВПО до органів влади.

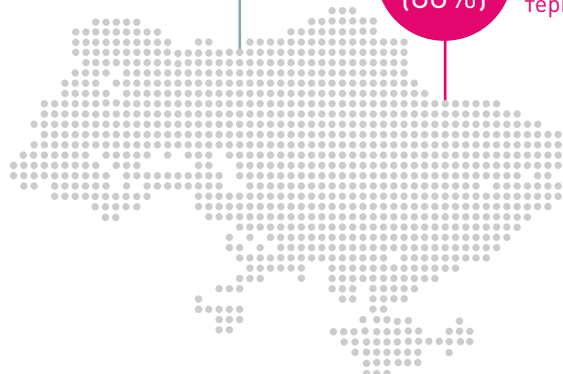
Місце проживання опитаних ВПО

Постійно не проживають
на підконтрольній
території

325
(12%)

2445
(88%)

Постійно проживають
на підконтрольній
території

Також, серед тих ВПО, хто повідомив, що проживає постійно на Контрольованій Урядом України території (далі - КУУТ), але не за адресою, вказаною в існуючій довідці, 34 % проживають у тому самому населеному пункті, що зазначений у їх довідці ВПО.

Таким чином, опитані ВПО в переважній більшості проживають в населеному пункті за місцем отримання довідки: 78,5 % загальної кількості опитаних ВПО постійно проживають за адресами, вказаними в їхніх довідках, дещо менше 10 % – хоч і не за адресою реєстрації, вказаною у довідці, проте в населеному пункті, в якому її отримували. Переважна більшість опитаних ВПО, які проживають на КУУТ не за вказаною, у довідці адресою, в якості причин цієї обставини зазначали різноманітні проблеми з житлом: необхідність пошуку нового житла для оренди, проживання в кращих умовах у друзів чи родичів тощо.

Серед ВПО, які постійно проживають на підконтрольній території

5%

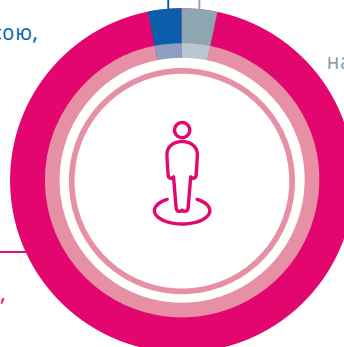
Не проживають за адресою,
вказаною у довідці

6%

Відмовились відповідати
на запитання, де саме вони
проживають

89%

Проживають за адресою,
вказаною у довідці

Майже 40 % опитаних ВПО, які зазначили, що вони постійно проживають на КУУТ, не перетинали лінію розмежування жодного разу протягом останніх 6 місяців, а ще майже 30 % ВПО робили це всього лиш декілька разів, і менше 10 % опитаних регулярно перетинають лінію розмежування, що ставить під серйозний сумнів тезу про систематичність явища так званого “соціального туризму”² у східних областях України, в яких обліковується найбільша кількість переміщених осіб. Особливо якщо врахувати той факт, що 79 % від загальної кількості ВПО опитувались в установах соціального захисту і пенсійного забезпечення та інших органах влади й установах, де вірогідність зустріти “соціальних туристів” є найбільшою.

Рівень впливу призупинення соціальних виплат та пенсій на опитаних ВПО, що проживають на КУУТ

Майже 60 % опитаних ВПО, які відповіли, що постійно проживають на КУУТ отримують і пенсії, і грошову адресну допомогу.

Разом з цим більшість таких осіб не було повідомлено про призупинення завчасно представниками органів соціального захисту – переміщені особи змушені були самостійно дізнаватись про причини неотримання належних їм соціальних і пенсійних виплат.

Отже, результати моніторингу показують, що основними претендентами на грошову допомогу згідно з постановою Уряду № 505 від 01.10.2014 є особи пенсійного віку, які отримують пенсії на КУУТ. Це може пояснюватись пов’язаністю отримання соціальних і пенсійних виплат із наявністю у особи довідки про взяття її на облік ВПО: разом з отриманням довідки особи пенсійного віку оформлюють документи на грошову допомогу в УПСЗН і лише потім переоформлюють пенсійні виплати в УПФ. Таким чином, створена система штучної “прив’язки” пенсійних виплат до наявності в особи довідки про взяття її на облік ВПО створює ситуацію, за якої у разі скасування довідки ВПО особа втрачає не тільки можливість отримання грошової допомоги для ВПО, а й основне джерело її доходу – пенсію, отримання якої не може пов’язуватись із фактом переміщення особи в межах країни, зокрема і відповідно до статті 46 Конституції України.

Серед тих, хто був опитаний в/поблизу приміщень УПСЗН та УПФ, лише **270 осіб** постійно не проживають на КУУТ (10% від усіх опитаних під час моніторингу). У Харківській та Дніпропетровській областях таких випадків не виявлено.

² Процес регулярного періодичного переїзду з непідконтрольної території на КУУТ і назад громадян України лише з метою отримання соціальних виплат на КУУТ і без мети реального внутрішнього переміщення, проте з оформленням довідки про взяття на облік ВПО

Оскільки переважна більшість ВПО, які опитувались в УПСЗН та УПФ, мали проблеми з отриманням соціальних виплат і лише достатньо незначний відсоток з них повідомили, що постійно не проживають на КУУТ, то можна стверджувати про дуже велику кількість випадків призупинення довідок і соціальних виплат переміщеним особам, які постійно проживають на КУУТ (особливо помітно це проявилось у Дніпропетровській та Харківській областях), а отже фактично є постраждалими від кампанії Мінсоцполітики щодо призупинення довідок і соціальних виплат ВПО на підставі списків СБУ.

91-річний громадянин України влітку 2014-го разом із родиною переїхав із Луганська до селища у Криворізькому районі. За межі селища дідусь не виїжджав жодного разу, бо за станом здоров'я йому важко пересуватися. У лютому 2016 року співробітники УПСЗН повідомили, що дідусь потрапив до «списків». Родині довелося винаймати машину та везти його у Кривий Ріг до районного УПСЗН, щоб поновити виплати. Але у березні пенсія знову не прийшла. Як з'ясувалось пізніше, крім УПСЗН дідусь повинен був відвідати ще й ПФУ.

93 % з опитаних ВПО, тих, що зазначили, що не проживають на КУУТ, зазнали значного впливу від призупинення виплат соціальної допомоги або пенсії. Так, переважна більшість (а саме 257 осіб із 325 або 79 %) із тих, хто не проживають на КУУТ та були опитані в/поблизу УПСЗН/ УПФ зазначили, що вони отримують лише пенсію. І для них пенсія є основним джерелом грошових надходжень.

Таким чином, результати моніторингу свідчать про те, що ті особи, які мають довідку про взяття на облік ВПО і вказали, що не проживають постійно на КУУТ, отримують цю довідку лише з метою забезпечення можливості отримання пенсії як єдиного або основного джерела їх доходу. Разом з цим дослідження доводить, що вкрай незначна частка осіб, які не проживають на КУУТ та мають довідку ВПО, цікавиться оформленням грошової допомоги для ВПО згідно з постановою Уряду № 505 від 01.10.2014 (лише 3,7 % осіб, які не проживають на КУУТ, або 0,4 % загальної кількості опитаних).

СПОСТЕРЕЖЕННЯ В УПСЗН

Моніторинг зафіксував тенденцію щодо неналежного інформаційного забезпечення процесу так званого “призупинення” довідок та соціальних виплат, який з самого початку характеризувався майже повною відсутністю в місцевих органах влади інформації про призупинення соціальних виплат і довідок. Збільшення інформаційних матеріалів з означеної проблеми в УПСЗН вдвічі, що все одно становило лише 33 % від загальної кількості відвіданих управлінь, лише через місяць після початку кампанії з призупинення свідчить про дуже пасивне реагування місцевих органів влади на потреби переміщеного населення.

Дослідження показало, що майже 38 % УПСЗН не пристосовані для відвідування осіб, які пересуваються на візках (пандус або взагалі відсутній, або ним неможливо користуватись, або у приміщенні є високі пороги), лише в межах від 15 % до 20 % управлінь орієнтовані на осіб з вадами зору (є інформаційні дошки зі шрифтом Брайля, є бланки та інформація, надруковані великими літерами тощо). Поряд з тим, що в більшості відвіданих управлінь спостерігались черги, більша половина в яких були люди середнього віку та пенсіонери, а також інші вразливі категорії громадян (матері з малими дітьми, люди з явними ознаками інвалідності тощо), ситуація із облаштуванням УПСЗН викликає серйозне занепокоєння в аспекті доступності для громадян адміністративної процедури відновлення їх довідок ВПО та належних їм соціальних виплат, а надто – для найвразливіших категорій.

Окрім того, моніторинг ілюструє, що черги більше 50 осіб спостерігались в Північній частині Донецької області, в Луганській області та також в м. Бердянську Запорізької області та м. Ізюм Харківської області. Разом з цим згідно із зібраною інформацією питання відновлення виплат у більшості випадків неможливо було вирішити за один візит на півдні Донецької області, а також з розвитком кампанії із призупинення у Запорізькій та Харківській областях.

Черга до УПСЗН,
м. Краматорськ, Донецька обл.

Частково це може пояснюватись тим, що основним джерелом інформації щодо призупинення та відновлення довідок ВПО і соціальних виплат були самі співробітники УПСЗН (у більше, ніж двох третинах УПСЗН), а, отже, процес прийому громадян включав не тільки здійснення адміністративних процедур, а й надання консультацій і роз'яснень, тому займав набагато більше часу, ніж звичайна процедура оформлення довідки ВПО; а також тим, що в більшості УПСЗН прийом ВПО здійснювали не більше 2 - 3 працівників, які фізично протягом одного робочого дня не могли прийняти велику кількість громадян (з урахуванням часу оформлення довідки і надання консультацій).

Таким чином, більшість ВПО, яким призупинили виплати, були змушені неодноразово звертатись до УПСЗН для відновлення їм довідок ВПО і виплат, у зв'язку з чим в деяких випадках їм необхідно було долати значну відстань від місця проживання до органу влади та стояти в черзі в непристосованих для цього приміщеннях.

Чергу в УПСЗН Слов'янська переселенці займають з третьої години ночі. ВПО, які проживають за межами міста, не можуть стати в чергу вночі, оскільки обмежені розкладом руху транспорту. Навіть сівши на перший автобус, вони дістануться УПСЗН не раніше 8 години ранку, і їхній номер у черзі буде далеко за 100. 22 березня станом на середину робочого дня список складався з 210 осіб. При цьому 100-й переселенець зайшов приблизно о 16 годині.

Враховуючи непристосованість багатьох УПСЗН для прийому великої кількості громадян у стислі часові проміжки (що було критично необхідним для більшості опитаних, оскільки питання відновлення дії їх довідок безпосередньо впливало на отримання ними основного доходу – соціальних виплат), як з логістичної точки зору, так і з точки зору людських ресурсів, інформаційного та методичного забезпечення, за результатами моніторингу можна говорити, що в більшості випадків процедура відновлення довідок ВПО та соціальних виплат і пенсій була складнодоступною або недоступною для основної цільової групи: пенсіонерів, людей з інвалідністю, матерів з малими дітьми, - що критично вплинуло на рівень їх добробуту й благополуччя та значно погіршило їх соціально-економічне становище.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ В УПФ

Моніторинг показав тенденцію щодо неналежного інформаційного забезпечення процесу відновлення пенсій ВПО, який від самого початку характеризувався відсутністю у великій кількості УПФ інформації про призупинення пенсійних виплат ВПО. Збільшення інформаційних матеріалів з означеної проблеми вдвічі у більшій кількості УПФ (що так чи інакше становило лише 50 % від загальної кількості відвіданих управлінь) лише через місяць після початку кампанії з призупинення свідчить про дуже пасивне реагування місцевих органів влади на інформаційні потреби переміщеного населення.

Черга до УПФ,
м. Торецьк, Донецька обл.

Разом з цим варто відзначити позитивну тенденцію в Дніпропетровській області, де під час третього тижня моніторингу інформаційні матеріали були в усіх відвіданих УПФ.

У більшості відвіданих управлінь спостерігались черги, особливо у Донецькій та Луганській областях. Частково це пояснюється тим, що основним джерелом інформації щодо призупинення та відновлення пенсійних виплат були самі співробітники УПФ (приблизно у 50 % управлінь), а отже, процес прийому громадян включав не тільки здійснення адміністративних процедур, а й надання консультацій і роз'яснень, тому займав більше часу, ніж звичайна процедура оформлення/переведення пенсій довідки ВПО; також в більшості УПФ прийом ВПО здійснювали не більше 2 - 3 працівників, які фізично протягом одного робочого дня не могли прийняти велику кількість громадян (з урахуванням часу оформлення необхідних документів і надання консультацій).

Разом з цим згідно із зібраною інформацією питання відновлення пенсійних виплат в більшості випадків можливо було вирішити за один візит за наявності у пенсіонера чинної довідки ВПО та відкритого рахунка в Ощадбанку.

Враховуючи викладене, моніторинг показав, що ситуація із відновленням пенсійних виплат виглядає краще, ніж ситуація з відновленням довідок. Про це свідчать: краща облаштованість УПФ, менші черги в приміщеннях управлінь, а також можливість відновлення виплати пенсій за один візит. Частково це можна пояснити тим, що для відновлення пенсійних виплат громадянам необхідно було попередньо відновити довідку в УПСЗН та відкрити рахунок в Ощадбанку (для тих, кого його не було), що робило питання відновлення пенсійних виплат в УПФ більш технічним, а також тим, що до управлінь Пенсійного фонду, на відміну від УПСЗН, зверталась менша кількість ВПО – лише ті, хто мав право на пенсію.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ У ДМС

На момент моніторингу підрозділи ДМС припинили проводити роботу із ВПО, відповідно до Закону України від 24 грудня 2015 року № 921 “Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантії дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб”, що набрав чинності 13 січня 2016 року (за винятком Дніпропетровської та Запорізької областей, де ДМС продовжували проставляти на довідках ВПО відмітки через те, що інші органи влади вимагали їх наявність для продовження переміщеним особам виплати грошової допомоги та пенсій).

У тих областях, де проставляння відміток ДМС у довідках продовжувалось, незважаючи на відповідні законодавчі зміни, були наявні черги ВПО (до 20 осіб), що з урахуванням незручності / необладнаності переважної більшості установ ДМС для людей похилого віку та людей з особливими потребами (за винятком деяких підрозділів ДМС Запорізької області), негативно вплинуло на доступність до загальної процедури з відновлення дії довідок і соціальних виплат для відповідних категорій населення.

Тут варто зазначити, що моніторингом не було виявлено ВПО у Дніпропетровській області, які відповідали, що не проживають постійно на КУУТ, а отже, такі переміщені особи зазнали додаткового негативного впливу: не тільки у зв'язку з безпідставним призупиненням їх довідок і соціальних виплат, а й у зв'язку з тим, що були змушені проходити непередбачену законами України процедуру проставляння відміток про місце проживання в органах ДМС.

Черга у приміщенні ДМС,
м. Запоріжжя

ОПИТУВАННЯ СПІВРОБІТНИКІВ УПСЗН

За словами працівників
УПСЗН для відновлення
довідки необхідно

Більшість опитаних працівників УПСЗН (67 осіб, 56 %) повідомили, що мають чітку інструкцію, як реагувати на звернення ВПО щодо їх можливого потрапляння у списки на призупинення довідки ВПО/виплат ВПО. 69 працівників УПСЗН (60 %) вказали, що мають чіткий (прописаний) порядок та процедури для відновлення довідки. Однак, як виявилось, єдиного порядку немає.

3%

Зателефонувати до УПСЗН

18%

Звернення приймаються як особисто,
так і від законних представників для осіб
з інвалідністю / обмеженою дієздатністю

23%

Інше

26%

Особисто відвідати УПСЗН із документами та підтвердити
своє місце проживання: привести сусідів, домовласника,
надати довідку зі школи або дитячого садочку

40%

Тільки особисто відвідати УПСЗН із
паспортом і довідкою ВПО

78 працівників УПСЗН (66 %) зазначили, що мають чіткий (прописаний) порядок та процедури для відновлення виплат ВПО. Також 51 опитаний працівник УПСЗН (43 %) підтвердили наявність бланків, зразків заяв. 67 працівників УПСЗН (56 %) повідомили, що мають окремий (спеціально передбачений) порядок відновлення довідок/виплат для ВПО, що не можуть самостійно прийти до УПСЗН (ВПО із інвалідністю/обмеженою рухливістю).

Отже, відповідно до результатів моніторингу трохи менше половини працівників УПСЗН не мають чіткого уявлення про процедуру відновлення дії довідки ВПО. Ті ж, які повідомляли про те, що для них процедура є чіткою і зрозумілою, називали абсолютно різні її варіанти. Такими самими є результати щодо розуміння й імплементації спеціальної процедури для відновлення виплат тим ВПО, які через стан здоров'я чи інші об'єктивні причини не можуть самостійно прийти до УПСЗН для відновлення власних довідок і соціальних виплат.

Таким чином, через місяць після початку кампанії з призупинення довідок ВПО і соціальних виплат переміщеним особам в УПСЗН на території п'яти східних областей України не було ані повного розуміння процедури відновлення таких довідок і виплат, ані єдиного підходу до процесів їх відновлення, в тому числі й щодо осіб з інвалідністю та осіб похилого віку, які через стан здоров'я не могли самостійно прийти до УПСЗН для відновлення власних довідок і соціальних виплат.

Переселенка із малолітньою дитиною проживає у віддаленому селі у Запорізькій області. З телевізійних новин вона дізналася, що ВПО більше не потрібно продовжувати довідку, але після закінчення терміну дії довідки все ж зателефонувала до УПСЗН. Працівники УПСЗН запросили її приїхати особисто, а дізнавшись, що на той час жінка не мала такої можливості, запевнили, що можна приїхати пізніше. При цьому вони не звернули її увагу на те, що виплати нараховуються тільки із дня продовження довідки. Через місяць переселенка приїхала до УПСЗН. Інформації про порядок поновлення виплат на стендах не було, а співробітники УПСЗН не змогли чітко пояснити процедуру, тож жінка поскаржилася на гарячу лінію Мінсоцполітики і написала скаргу до УПСЗН. Через деякий час виплати були поновлені, але гроші за два місяці жінка так і не отримала.

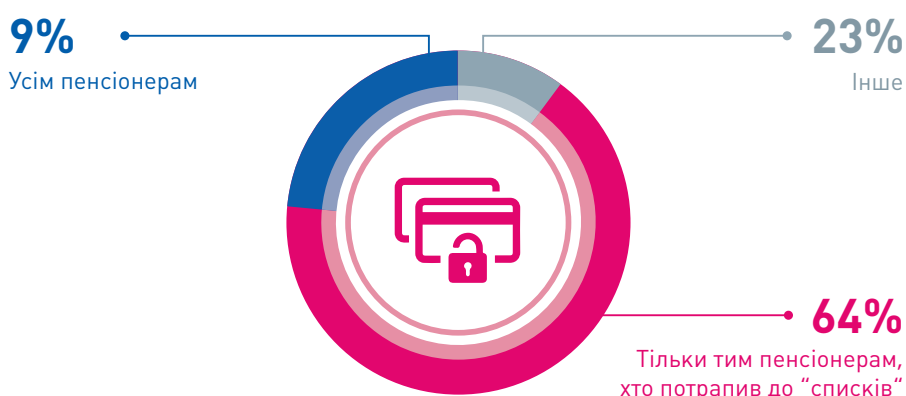
На ідентичні інформаційні запити від БФ "Право на захист" щодо кількості облікованих в області ВПО та кількості призупинених і відновлених довідок і виплат ВПО УПСЗН Донецької і Харківської області повідомили інформацію, яка з приводу різноплановості її характеру не могла бути систематизована. Відповідей від УПСЗН у Запорізькій, Дніпропетровській і Луганській областях не надходило.

Таким чином, окрім нерозуміння процесу відновлення довідок і соціальних виплат після їх призупинення на практиці, результати моніторингу показують, що у місцевих органів соціального захисту населення відсутня узагальнена статистична інформація (або така інформація не надається на запити НГО) щодо призупинення та поновлення різних видів державних допомог ВПО, у тому числі щомісячної адресної допомоги для покриття витрат на проживання з розбивкою по місяцях, а також з розбивкою по різним категоріям населення (жінки, чоловіки, діти до 18 років та сім'ї, які опинились у складних життєвих обставинах, особи з інвалідністю тощо).

ОПИТУВАННЯ СПІВРОБІТНИКІВ УПФ

Більшість працівників УПФ (69 осіб, 68 %) зазначили, що мають чіткі (прописані) порядок та процедури для відновлення виплат пенсій. Однак, як виявилось, єдиного порядку немає.

Відповіді працівників УПФ на запитання, кому саме призупинено виплати пенсій

За словами працівників УПФ для відновлення довідки необхідно

Черга у приміщенні УПФ, м. Харків

Приблизно половина працівників УПФ (52 осіб, 51 %) вказали, що мають спеціальні бланки, зразки заяв. Також, більшість працівників УПФ (59 осіб, 58 %) зазначили, що мають окремий (спеціально передбачений) порядок відновлення пенсій для ВПО, що не можуть самостійно прийти до УПФ (ВПО із інвалідністю/ обмеженою рухливістю). Працівники наводили різноманітні варіанти реєстрації осіб з інвалідністю.

Таким чином, через місяць після початку кампанії з призупинення довідок ВПО і пенсійних виплат переміщеним особам в УПФ на території п'яти східних областей України не було ані повного розуміння процедури відновлення пенсійних виплат, ані єдиного підходу до процесів їх відновлення, в тому числі і щодо осіб з інвалідністю та осіб похилого віку, які через стан здоров'я не могли самостійно прийти до УПСЗН для відновлення власних пенсійних виплат.

На ідентичні інформаційні запити від БФ "Право на захист" щодо кількості облікованих в області пенсіонерів ВПО та кількості призупинених і відновлених їм пенсійних виплат УПФ всіх п'яти областей повідомили інформацію, яка з приводу різноплановості її характеру не могла бути систематизована та узагальнена.

Таким чином, окрім нерозуміння процесу відновлення пенсійних виплат після їх призупинення на практиці, результати моніторингу показують, що в УПФ відсутня узагальнена статистична інформація (або така інформація не надається на запити НГО) щодо призупинення та поновлення пенсійних виплат з розбивкою по категоріям пенсій, районам і місяцям, а також щодо основних демографічних груп (чоловіки, жінки, діти до 18 років, особи, які опинились в складних життєвих обставинах, особи старші 80 років тощо).

Відсутність відповідної статистичної інформації в УПСЗН та УПФ фактично робить неможливою оцінку реальної гуманітарної ситуації щодо наслідків призупинення довідок і соціальних виплат ВПО в регіонах, які прийняли найбільшу кількість ВПО, та унеможливорює відповідне адекватне гуманітарне реагування як з боку державних, так і недержавних організацій.

ОПИТУВАННЯ СПІВРОБІТНИКІВ ДМС

В одному випадку в Дніпропетровській області ДМС видає лист - підтвердження, що ВПО проживає за адресою (тобто штамп проставляється не у довідку ВПО, а на окремому аркуші, й потім ВПО додає його до інших документів).

У результаті моніторингу виявлено, що штампи у довідках проставляли лише у Дніпропетровській та Запорізькій областях. Більшість співробітників ДМС із установ, де проставляли штампи на довідки ВПО, повідомили про наявність спеціальних бланків, зразків заяв, проте разом з цим процедури проставлення таких штампів можуть різнитись навіть в межах цих двох областей. Також виявлено, що лише переважна більшість співробітників ДМС в Дніпропетровській області має окремий (спеціально передбачений) порядок проставлення штампів для ВПО, котрі не можуть самостійно прийти до ДМС (ВПО із інвалідністю / обмеженою рухливістю).

Серед опитаних
представників ДМС

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Кабінету Міністрів України:

1. Привести нормативно-правові акти Уряду у відповідність із Законом України від 24.12.2015 № 921-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантій дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» в першу чергу в частині зняття соціальної напруги, яка утворилась внаслідок призупинення Міністерством соціальної політики України соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам та невиконання вимог вищезазначеного Закону;
2. Забезпечити припинення практики призупинення соціальних виплат і пенсій внутрішньо переміщеним особам;
3. Забезпечити вчасне нарахування і виплату всіх видів соціальних допомог і пенсій внутрішньо переміщеним особам;
4. Забезпечити відокремлення залежності соціальних виплат (у тому числі й пенсій) громадянам - внутрішньо переміщеним особам, від наявності у них довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи;
5. Створити та забезпечити ведення Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», зокрема з відображенням у ній інформації про людей з інвалідністю;
6. Забезпечити проведення інформаційних кампаній, спрямованих на підвищення обізнаності про права внутрішньо переміщених осіб;
7. Розробити програму забезпечення ВПО житлом, яка б передбачала різні види допомоги переміщеним особам для отримання гідного житла у власність та/або користування на період переміщення;
8. Забезпечити розробку механізмів виплати пенсій особам, які проживають на тимчасово неконтрольованій території.

Міністерству соціальної політики України:

1. Припинити практику призупинення дії довідок та соціальних виплат ВПО на підставах та поза процедур, передбачених законами України;
2. Розробити та впровадити єдині правила та процедури для відновлення призупинених довідок і виплат ВПО з врахуванням особливих потреб осіб, які не можуть пересуватись самостійно, та внутрішньо переміщених осіб похилого віку;
3. Посилити інформаційну підтримку діяльності органів соціального захисту населення в питаннях допомоги переміщеним особам;
4. Із залученням представників неурядових організацій забезпечити проведення всеукраїнської інформаційно-роз'яснювальної кампанії для центральних та місцевих органів влади та для ВПО щодо основних положень Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», зокрема щодо змін у Законі, які набрали чинності у 2016 році;
5. Забезпечити формування та ведення Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб з відображенням в ній інформації про осіб з інвалідністю, пенсіонерів, одиноких батьків, багатодітних сімей, інших вразливих категорій населення;

6. Розробити та затвердити зміни до відомчих нормативно-правових актів щодо забезпечення відвідування працівниками соціального захисту населення внутрішньо переміщених осіб, які не можуть пересуватись самостійно, та внутрішньо переміщених осіб похилого віку за місцем їх проживання для надання допомоги в заповненні та поданні заяви про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи та отримання ними щомісячної адресної допомоги для покриття витрат на проживання, в тому числі – на оплату житлово-комунальних послуг;

7. Забезпечити формування узагальненої статистичної інформації (доступної для публічного розповсюдження) щодо призупинення та поновлення різних видів державних допомог ВПО, у тому числі щомісячної адресної допомоги для покриття витрат на проживання, з розбивкою по місяцях, а також з розбивкою по різним категоріям населення (жінки, чоловіки, діти до 18 років та сім'ї, які опинились у складних життєвих обставинах, особи з інвалідністю тощо).

Міністерству з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України:

1. Сприяти у налагодженні координації між центральними та місцевими органами влади в питаннях ведення обліку ВПО та надання їм різних видів допомоги;

2. Сприяти у проведенні всеукраїнської інформаційно-роз'яснювальної кампанії для центральних та місцевих органів влади та для ВПО щодо основних положень Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», зокрема щодо змін у Законі, які набрали чинності у 2016 році.

Пенсійному фонду України:

1. Припинити практику призупинення виплати пенсій ВПО на підставах та поза процедур, передбачених законами України;

2. Розробити та впровадити єдині правила та процедури для відновлення призупинених пенсійних виплат ВПО з врахуванням особливих потреб осіб, які не можуть пересуватись самостійно, та внутрішньо переміщених осіб похилого віку;

3. Забезпечити вчасне нарахування і виплату пенсій внутрішньо переміщеним особам;

4. Посилити інформаційну підтримку діяльності територіальних управлінь Пенсійного фонду в питаннях роботи з переміщеним особам;

5. Забезпечити формування узагальненої статистичної інформації (доступної для публічного розповсюдження) щодо призупинення та поновлення пенсійних виплат ВПО з розбивкою по місяцях, а також з розбивкою по різним категоріям населення (жінки, чоловіки, діти до 18 років та сім'ї, які опинились у складних життєвих обставинах, особи з інвалідністю тощо);

6. Забезпечити облаштування приміщень територіальних управлінь Пенсійного фонду з урахуванням потреб людей похилого віку та людей з особливими потребами.

Державній міграційній службі України:

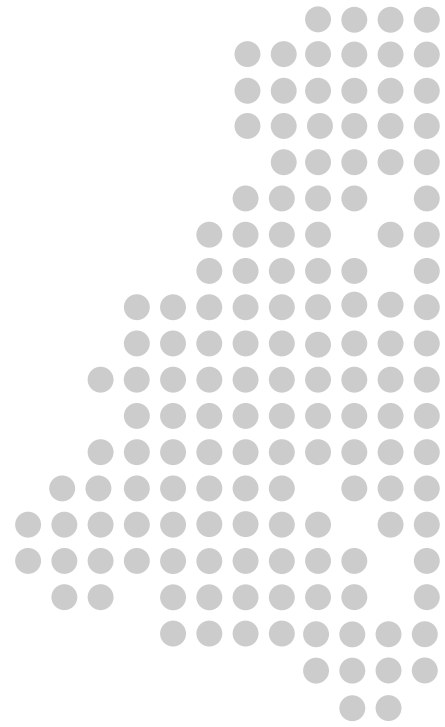
1. Забезпечити неухильне виконання положень Закону України від 24 грудня 2015 року № 921-VIII "Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантії дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" всіма територіальними підрозділами ДМС;
2. Забезпечити облаштування приміщень територіальних підрозділів ДМС з урахуванням потреб людей похилого віку та людей з особливими потребами.

Обласним державним адміністраціям:

1. Не допускати випадків порушення вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» щодо ненадання у встановлений цим Законом строк повної, достовірної інформації на відповідні запити;
2. Посилити співпрацю з правозахисними неурядовими організаціями щодо обміну інформацією, яка становить значний суспільний інтерес та є необхідною для захисту прав і свобод громадян;
3. Із залученням представників неурядових організацій забезпечити проведення регіональних інформаційно-роз'яснювальних кампаній для працівників районних державних адміністрацій, місцевих органів виконавчої влади, виконавчих органів місцевих рад, в тому числі органів праці й соціального захисту населення, та для ВПО щодо основних положень Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», зокрема щодо змін у Законі, які набрали чинності у 2016 році;
4. Забезпечити облаштування приміщень управлінь праці та соціального захисту населення з урахуванням потреб людей похилого віку, людей з особливими потребами та матерів з малими дітьми.

Ця публікація була розроблена за підтримки Агентства ООН у справах біженців (UNHCR). Зміст матеріалу є виключно відповідальністю БФ «Право на захист» та не може використовуватися, щоб відобразити точку зору Агентства.

За додатковою інформацією,
будь ласка, звертайтеся: pr@r2p.org.ua